

УДК 821.112.2.09"19"

DOI 10.31654/2520-6966-2019-12f-95-97-106

Л. М. Остапенко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янської філології, компаративістики та перекладу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
e-mail: milost-jan@gmail.com

Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда "Парфуми" Частина III². Духмяність духу

*Ми бо для Бога Христова запашиність серед тих,
хто спасається, і тих, які гинуть,
для одних бо смертельна запашиність на смерть,
а для других запашиність життєва
в життя. І хто здатен на це?
(2 Кор. 2:15–16)*

Стаття присвячена біблійному виміру роману П. Зюскінда "Парфуми" як можливому коду його прочитання. Автор аналізує сучасні погляди на функціонування біблійних мотивів у творі і висловлює власні припущення. Головна увага спрямована на немарковані біблійні алюзії, передусім семантику пахощів та їх подвійне кодування П. Зюскіндом. На основі проведеного дослідження автор доводить, що використання біблійного коду в романі підпорядковане стратегії викриття людини як потенційного творця і спростування духовного сенсу культури.

Ключові слова: Біблія, П. Зюскінд, "Парфуми", алюзія, пахощі.

Коментуючи змістову багатовимірність роману П. Зюскінда, науковці звертають увагу на складне поєднання в його інтертекстуальному полі різних за своїм походженням міфологем. Російський вчений С. Чумаков висловлює загальноприйнятту думку про те, що "художественная убедительность романа во многом основана на солидном подтекстуальном фундаменте, представляющем собой сложную

² Початок див.: Остапенко Л. М. Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда "Парфуми". Частина I. Плоть світу. *Література та культура Полісся*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 91. Серія "Філологічні науки"; Остапенко Л. М. Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда "Парфуми". Частина II. Пахощі тіла. *Література та культура Полісся*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 93. Серія "Філологічні науки".

комбінацію міфологічних, релігійних і літературних протомоделей, вирабатаних мировою духовною культурой" [6]. Попри це дослідники релігійної компоненти до сьогодні не торкалися відповідного пояснення семантики назви роману – "Das Parfum", що мовою оригіналу означає "запах, аромат, парфуми"³. У полі зору науковців неодноразово опинялася метафора запаху, та жоден з них не розглядає всі змістові складові маркованого образу, зокрема його функціонування в біблійному вимірі роману. Так само існує багато пояснень того, чому для відтворення суті мистецтва П. Зюскінда обирає парфумерію – сферу, яка, за його словами, "в історії не залишає жодних слідів" [1, с. 3], однак "нетривке царство запахів" досі не розглядалося у контексті Святого Письма [5; 6; 10].

Вочевидь, ігрові стратегії автора щодо читацького загалу закладені у самій назві роману, що залежно від перекладу створює певний горизонт очікувань. Постмодерний прийом "подвійного кодування" передусім реалізується у співвідношенні назви ("Запахи", "Парфуми", "Парфумер") і підзаголовка твору ("Історія одного вбивці"). Вони надають тексту протилежних жанрових конотацій (від філософського роману до детективного) і привертають увагу різної за рівнем літературної ерудованості (як елітарного, так і масового читача) та відмінної за гендерними ознаками (і жіночої, і чоловічої) аудиторії. Та й сам заголовок роману містить той семантичний спектр, що надалі у творі визначає авторське бачення сутності мистецтва (розбіжність між органікою та штучністю) та розвінчує "міф про митця" (підміну автентичного вторинним). Менш очевидним є закладений в оригінальній назві ("Запахи" versus "Парфуми") біблійний код, який, власне, й увиразнює авторську концепцію про Творця і творіння.

Запахи функціонують у картині світу (зокрема й романного) як оціночний маркер, що дозволяє визначити сутність людини в ароматичному діапазоні, визначеному біблійною вертикаллю: від пахощів, що натякають на божественне походження, до смороду, що вказує на належність до гріха. Герой П. Зюскінда, що його традиційно розглядають як "злого генія", Антимесію, Антихриста і т. п., у старозавітному контексті постає узагальненим образом "людини". Від народження позбавлений запаху як засобу самовизначення, він є своєрідним уособленням Адама, створеного за Образом Божим (Буття 1:27) із пороку земного (Буття 2:7), що від початку світу не знає сорому (Буття 2:25), тобто не усвідомлює існування зла так само, як і величі Творця.

³ Саме це спричиняє розбіжності у перекладі заголовку роману П.Зюскінда українською та російською мовами: "Запахи", "Парфуми", "Парфумер".

За Переданням внаслідок порушення заборони Творця їсти із дерева пізнання людина позбавляється покрову Божественної Благодаті, набуває матеріального ества і стає смертною (Буття 3:17–22). У романі П. Зюскінда історія гріхопадіння відтворюється за допомогою прийому "матеріалізації метафори". Відкриття світу, яке переживає Гренуй у ранньому дитинстві, відбувається саме через запах дерева ("Він пив цей запах, упивався ним, наситившись до останньої пори..." [1, с. 28]), що докорінно змінює його органічну природу: "він сам перетворився в дерево, в дерев'яну, як Пінноккіо, ляльку, лежав мов мертвий на купі дров, доки кінець кінцем... видавив із себе слово "дерево" [1, с. 28]. Образ ляльки з поліна, що не виправдовує сподівань її творця, постає ще одним інваріантом Священної історії про Творця і творіння й елементом "подвійного кодування" сюжету "Парфумів"⁴.

Біблія наголошує, що внаслідок відпадіння від Бога людина втрачає здатність бачити Його і сприймати нематеріальний світ (Буття 3:23–24). Відповідно герой П. Зюскінда осягає лише фізичний світ і тільки на чуттєвому рівні нюху: "З назвами предметів, що не мали запаху, тобто з абстрактними поняттями, насамперед етичного та морального характеру, у нього було найбільше прикросців. Він ніяк не міг їх запам'ятати, плував і, вже навіть коли виріс, вживав неохоче і часто неправильно" [1, с. 29]. Закиди дослідників роману щодо моральної нерозбірливості Гренуя, які дають змогу вважати його прикладом "злого генія", обходять увагою біблійне уявлення про божественне походження моралі. За книгою Буття, Господь заборонив Адамові їсти з дерева пізнання, позаяк не знання про добро і зло визначає моральний вибір людини, а її зв'язок із Творцем. Втрата цього зв'язку внаслідок гріхопадіння і призвела до підміни моральних категорій, якими відтоді не здатна правильно оперувати людина.

Коментуючи Книгу Буття, О. Мень зазначав, що дерево пізнання аж ніяк не символізує лише моральні поняття, які Бог нібито сховав від людей. У Біблії "пізнати" означає "володіти", а "добро і зло" – ідіома, що позначає все створене. Отже, в історії гріхопадіння йде мова про прагнення людини панувати над світом не через Творця, а незалежно від Бога, поза Його волею [9]. У романі П. Зюскінда "добрі і погані запахи" так само набувають значення біблійної ідіоми для позначення усього суцього: "Між тим, що вважали добрим запахом

⁴ Це має додаткове підтвердження в образі Джузеппе Бальдіні, названого ім'ям недолугого теслі із книги Карло Коллоді, що мав намір витесати з майбутнього Пінноккіо ніжку для стола.

чи поганим, він різниці не відчував... Мета його полювань полягала в тому, щоб стати володарем усіх запахів, які тільки мав світ" [1, с. 42]). Відтак Жан-Батіст Гренуй, а з ним і вся братія парфумерів, що полює на аромати: господар парфумерної крамниці Бальдіні, засновник флюїдальної теорії маркіз Тейяд д'Еспінас, власник найбільшої у Франції корпорації з торгівлі ароматичними речовинами консул Ріши та ін., – тавровані первородним гріхом, що від Адама вкорінений у людське ество.

Попередньо вже йшлося про те, що у Біблії поняття "*пахощів*" пов'язується винятково з Божою присутністю. У змісті Старого й Нового Завіту їхня семантика має певні особливості тлумачення, та загалом біблієзнавці вирізняють дві категорії пахощів неприродного походження: антропоморфну і теоморфну [10].

Запахність антропоморфна створюється людиною заради уславлення Господа. Вона зветься "пахощами, любими для Господа", бо зазвичай супроводжує жертву, що приноситься Йому від часів Ноя (Буття 8: 21) і заповідається на всі майбутні богослужіння (Вихід 29:18, 25, 41), (Левит 1:9, 13, 17; 2:2, 9, 12), (Числа 15:3, 7, 10, 13, 14, 24), (Сир. 35:3–6) та ін. У Книзі Вихід Господь зобов'язує Мойсея облаштувати Скинію Завіту і надає йому ароматичні рецепти з "найкращих пахощів", аби надалі виготовляти "миро святого помазання" (Вихід 30:22–25) та "кадило святе" (Вихід 30:34–37). Святі пахощі не призначаються для людських потреб, а винятково для задоволення Господа: "Це буде Мені миро святого помазання на ваші покоління" (Вихід 30:31), "А кадило, що зробите, ... воно буде тобі святість для Господа!" (Вихід 30:37). Старий Завіт забороняє людині використовувати ці "пахощі" і передбачає суворе покарання за відступництво: "Кожен, хто зробить, як воно, щоб нюхати з нього, той буде витятий із народу свого!" (Вихід 30:38).

Відтак у біблійному контексті парфумерне мистецтво, що створює пахощі для людського тіла, за своєю природою суперечить Закону Божому. П. Зюскінд доводить, що у прагненні віднайти досконалий аромат людство перевершує "пахощі, любі для Господа" і зазіхає на сферу духовну. Функціонування мотиву пахощів ладану і мирри, що є наскрізним у сюжеті твору від початку становлення парфумера, увиразнює прагнення людини обійняти місце Творця. Світ, де "тисячоліттями люди задовольнялися ладаном та миррою" [1, с. 63] і з розвитком парфумерії потребує все нових ароматів, ставить під сумнів Абсолютність Істини і сам надає парфумеріві сакральних повноважень.

Відповідно "святі пахощі" стають постійним атрибутом образу Жана-Батіста Гренуя: спочатку як еталон запаху, а згодом як антитеза його власному аромату, що має перевершити Бога. З благословення маестро Бальдіні він уявляє "гігантську оргію з димом ладану і парами мирри на його честь" [1, с. 103]. Осягнувши технологію дистиляції, мріяв "перетворити увесь світ у духмяний райський сад" [1, с. 115]. Усамітнівшись у печері Плон-дю-Канталь, бачив себе "Творцем світу"⁵ на "троні золотої духмяної хмари", і "запах жертви тішив його" [1, с. 146]. В майстерні Рунеля "створив людину" із самого себе, імітувавши людський запах [1, с. 174]. У соборі св. Петра, вражений сурогатом кадіння, вирішив сам винайти "ангельський аромат", що змусить людей "падати на коліна, як під холодним ладаном Бога" [1, с. 179].

Наміри Гренуя перевершити "святі пахощі" і стати "всемогутнім богом Запаху" [1, с. 179] викривають системну помилку людського осягнення божественного. "Пахощі, любі для Господа", що творяться на славу Творцю, сприймаються людиною як "пахощі від Бога", що їх джерелом є Святий Дух.

Опріявлення теоморфних пахощів – духмяності Духу – у Біблії пов'язане з волевиявленням Господнім. Завдяки пахощам Яків, а не його брат Ісав, отримує благословення від свого батька, патріарха Ісаака, аби стати поводителем обраного народу Ізраїлевого. За книгою Буття, хитрощі Ребеки, що порадила синові обкласти руки шкірою молодих козенят і нагодувати батька їх м'ясом замість братової дичини, не переконали Ісаака першим благословити молодшого сина. Саме приємні пахощі, що їх відчуває Ісаак поруч із ним, засвідчують волю Божу на те, щоб оголосити Якова своїм спадкоємцем у виконанні обітниці Господу: "І промовив до нього Ісак, його батько: Підійди ж, і поцілуй мене, сину мій! І він підійшов, і поцілував його. А той понюхав запах вбрання його, і поблагословив його, та й сказав: Дивись, запах сина мого немов запах поля, що його Господь благословив!" (Буття 27:26–27).

Герой Зюскінда імітує своє вибранство за допомогою аромату створених ним *парфумів*. Пахощами парфумів Гренуй вводить в оману народ, що зібрався на Гревській площі, і батька Лори Ріши, чий запах він використав для виготовлення аромату. В історії "тріумфу" Гренуя віднаходить своє продовження розпочата епізодом його

⁵ Цю алюзію на Книгу Буття (Буття 1:10) першим відзначив Д. В. Затонський [2, с. 79].

зустрічі з маестро Бальдіні⁶ травестія старозавітної історії про успадкування духовної обітниці. Подібно до того, як прикутий до ложа Ісав, торкаючись рук Якова, приймає його за іншого сина ("І не впізнав він його, бо були його руки як руки Ісава, брата його, волохаті, і поблагословив він його. І сказав він: То ти син мій Ісав? А той відказав: Я" (Буття 27:23–25)), консул Ріши приймає Гренуя за сина через схожість його руки з доньчиною і пропонує своє благословення: "Тоді ти станеш моїм сином? – пробелькотів він, підводячись з ослінчика, щоб сісти на край ліжка і стиснути Гренуєві другу руку... Гренуй кивнув" [1, с. 276]. З огляду на біблійну семантику образу "рук Ісава", духовні амбіції парфумера не виправдовують його сподівань, позаяк він отримує лише владу над людьми. Дорівнятися до Творця так і не вдається. Віднайдений ним аромат виявляється не Абсолютним: він не вічний, з часом зникає [1, с. 275], а головне не "тішить його", бо не збуджує в ньому любов замість огиди до людей [1, с. 272].

У Біблії духмяність Духу означає пізнання Бога людиною, що виявляє віру Господу – постійно перебуває перед Творцем [10]. У викладі Книги Буття патріарх Ісаак спершу благословляє сина, а потім відчуває "пахощі від Господа". Він чинить так само, як згодом народ Ізраїлю висловлює готовність виконати Закон Божий: "Усе, що говорив Господь, зробимо й послухаємо" (Буття 24:7). Тож і син Ісаака, Яків, отримує духовний спадок – вибраність у служінні Творцю (Буття 27:29)). У романі П. Зюскінда йдеться про вияв волі людської, що діє у межах фізичного світу. Консул Ріши, так само, як народ на майдані де Грев, покладається не на віру, а на явлене диво, тому благословляє Гренуя під впливом його парфумів. "Спадок" Гренуя теж має матеріально-дочасний характер: "тілесні пахощі" його аромату виявляються "любими" лише для людської плоті, тож і благословення, що його отримує Гренуй, утілюється у чуттєвому поцілунку Ріши, який приховує хіть до власної доньки [1, с. 276].

У контексті Нового Завіту події на майдані де Грев співвідносяться з євангельською історією Страстей Христових. Дослідники неодноразово відзначали присутність біблійних алюзій, що дозволяють розглядати життя Гренуя як травестію долі Спасителя (звинувачення у богохульстві, швидкий суд, марність катувань, публічна страта, ненависть натовпу, смерть через розп'яття, визнання за Бога [3; 4; 5; 6]).

⁶ Про це йшлося у попередній частині статті.

Прозорість паралелей з біблійним текстом, до якої вдається П. Зюскінд, звертає увагу передусім на відтворення у романі духовного змісту "Благовістя". Заповідь любові до Творця і любові до ближнього, що є основою Христового вчення (Матвія 22:37–40), втрачає в романі свій духовний сенс і фізично "втільюється" натовпом в ортію на майдані де Грев. Мета Христа полягає у Спасінні людства, вічного життя, через смерть і Воскресіння: "Оце ж воля Мого Отця, – щоб усякий, то Сина бачить та вірує в Нього, мав вічне життя, – і того воскресу я останнього дня" (Івана 6:40). Гренуй "утілює" ідею Воскресіння у процесі створення Абсолютного аромату. Він стає "ловцем душ", як Ісус та його Апостоли⁷, коли відокремлює запах від тіла: жертва, зауважує П. Зюскінд, "не існувала для нього як тіло, а лише як безтілесний запах" [1, с. 250]. Технологія холодного анфлеражу, що її застосовує Гренуй для збирання запаху, видається травестією великодніх подій. Загортання тіла на три дні у змащене олією полотно, що всотує його "ароматичну діаграму" [1, с. 204], відтворює алгоритм Воскресіння Христового, що залишає по Собі "самі тільки покривала" (Луки 24:12) – Плащаницю з відбитками Його Образу.

Зрештою парфумер зужитковує спокутну Жертву Христа, що заповідається людству як Благословення Господнє у вигляді Святих Дарів і започатковується Христом під час Таємної вечері з Апостолами: "Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: Прийміть, споживайте, це тіло Моє. А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: Пийте з неї всі, бо це кров Моя Нового Заповіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів!" (Матвія 26:26–28). У фінальній сцені роману, де Гренуй виливає на себе решту парфумів і стає вечерею незнайомців [1, с. 285–286], профанується Таїнство Євхаристії (Жертви Благодаріння)⁸: волоцюги приймають Гренуєві пахощі за духмяність Духу і причащаються замість Святих Дарів тіла і крові людської.

П. Зюскінд вкотре вдається до "матеріалізації метафори", пояснюючи загибель *парфумера* дією *пахощів*. З погляду Старого Завіту, в такий спосіб здійснюється Закон Божий про заборону споживання людиною "святих пахощів" як замаху на Творця: "На людське тіло не буде воно (святе миро) лите... Кожен, хто сам робитиме масть, як воно, і хто дасть із нього на чужого, той буде витятий із народу свого" (Вихід 30:32–33). В новозавітному контексті смерть парфумера

⁷ "І сказав їм Ісус: "Ідіть услід за Мною, і Я зроблю вас ловцями не риби, а душ людських" (Матвія 4:19), (Марка 1:17).

⁸ Вперше на це звернув увагу А. Кротков [3].

співвідноситься з уявленням про "пахощі Христові" як про Істину, що поширюється у світі і несе для Тіла Христового (Церкви) життя, а для тих, хто не прагне до Спасіння, – смерть: "А Богові подяка, що він постійно чинить нас переможцями в Христі, і запашність знання про Себе через нас виявляє на всякому місці! Ми бо для Бога Христа запашність серед тих, хто спасається, і тих, які гинуть, для одних бо смертельна запашність на смерть, а для других запашність життєва в життя. І хто здатен на це?" (2 Кор. 2:14–16).

Всупереч традиційному баченню постать Гренуя у романі не є винятковою, а лише увиразнюється П. Зюскіндом за допомогою його "двійників". Долю Гренуя поділяють герої, пов'язані з парфумерним мистецтвом, що претендують на статус "Творця", але не залишають по собі жодного "творіння" і самі зникають без сліду. Згадуючи про "єдиний спадок" Гренуєвого наставника, "найкращого парфумера Європи" Джузеппе Бальдіні, як про "суміш запахів мускусу, кориці, оцту, лаванди й тисячі інших речовин, які впродовж іще багатьох тижнів ширилися за течією Сени від Парижа до Гавра" [1, с. 204], П. Зюскінд іронізує з приводу найбагатшого і найстійкішого аромату у Франції, до якого прагнув маестро, і співвідносить його з ритуальним освяченням води "святим кадилом". "Флюїдальний брат" Гренуя [1, с. 181] маркіз д'Еспінас, що зникає безвісти на найвищій горі Піренеїв напередодні Різдва, не залишивши там "жодного сліду" [1, с. 187], "здійснює диво" Вознесіння. У своєму прагненні перемогти "летальний флюїд" (смерть) він намагається перевершити Христа і дарувати людству "вічне життя" вже на землі. Такі ж наміри має Гренуй, коли ставить за мету подолати людський сморід (гріх) і наситити світ Абсолютним Ароматом Любові, що зрештою і зводить його "з лику земного" [1, с. 285–286].

В "Історії одного вбивці" П. Зюскінд не лише спростовує міф про високе призначення митця. Роман загалом викриває ефемерність людського існування, спричинену гріховною сутністю людини. Парфумер Бальдіні висловлює вочевидь авторську думку про те, що "усі духовні досягнення, – кидають не лише світло, а й тінь, готуючи людству, крім благодіянь, прикрощі й нещастя" [1, с. 64]. В біблійному вимірі твору історія людства, так само, як і окреме людське життя, постає травестією Священної історії: наближеність до Бога стає передумовою прагнення "бути, як Бог", здатність творити є спокую перетворити світ "за своєю подобою", а тілесна природа примножує гріх і наближає смерть. З цього погляду всяке творіння людське, що традиційно зветься "культурою", зумовлене "культом людини" з її зазіханням на сакральне. "Духовна культура", якою пишається людство, за П. Зюскіндом, не що інше, як симулакр Духу,

підміна сутності формою, – "парфуми", якими людство намагається замінити "пахощі" Бога.

Література

1. Зюскінд П. Парфуми: Історія одного вбивці: роман / пер. з нім. І. С. Фрідріх. Харків: Фоліо, 2006. 287 с.
2. Затонский Д. В. Интермедия: Некто Жан-Батист Гренуй, или Жизнь, самое себя имитирующая Затонский Д. В. Модернизм и постмодернизм: мысли об известном коловращении изящных и неизящных искусств. Харьков, 2000. С. 74–83.
3. Кротков А. Примите, ядите: сие есть тело мое. *Юность*. 1998. № 5. С. 79–80.
4. Черненко И. А. Библиейские мотивы в романе П. Зюскинда "Парфюмер". *Литература в диалоге культур-2*: материалы Международной научной конференции. Ростов-на-Дону, 2004. С. 242–248.
5. Черненко И. А. Патрик Зюскинд о божественном, творческом и слишком человеческом. *Вопросы литературы*. 2010. № 4. С. 260–282.
6. Чумаков С. Н. Мифологические аналогии в романе П. Зюскинда "Парфюмер". *Научный журнал КубГАУ*. 2014. № 102 (08). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mifologicheskie-analogii-v-romane-p-zyuskinda-parfyumer>
7. Язикова І. Таємниця християнських символів. *Твій Благовісник*. 2001. № 1–4. URL: <https://propovidnyk.com.ua/taiemny-tyua-hry-sty-yans-ku-h-sy-mvoliv/>
8. Чистота и нечистота ритуальные. *Электронная еврейская библиотека*. URL: <http://eleven.co.il/judaism/commandments-and-precepts/14689/>
9. Мень А. Грехопадение (Пролог книги Бытия). URL: http://yakov.works/library/13_m/myen/00104.html.
10. Сыров Н. Обоняние в Библии: запах смерти и благоухание Бога / Н. Сыров. URL: <http://рускатолик.рф/obonyanie-v-biblii/>

References

1. Zyuskind, P. (2006) *Parfums: Istoriya odnogo vbyvtisy: Roman*. Per. z nim. I.S.Fridrih [Perfume: The Story of a Murderer: a Novel. Transl. from Germ.]. Harkiv: Folio. [in Ukrainian].
2. Zatonskiy, D. V. (2000). *Modernizm i postmodernizm: Mysli ob izvechnom kolovrashcheniyi izyashchnyh i neizyashchnyh iskusstv* [Modernism and Postmodernism: Minds about well-known circulation of fine and not fine art]. Harkov. 74–83. [in Russian].
3. Krotkov, A. (1998) *Primate, yadite: siye yest' telo moye* [Take It; This Is My Body]. Yunost' [The Youth]. № 5. 79-80. [in Russian].
4. Chemenko, I. A. (2004). *Bibleyskiye motivy v romane P. Zyuskinda "Parfyumer"* [Biblical Motifs in the Novel Perfume by P.Suskind]. *Literatura v dialoge kul'tur-2: Materialy Mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii* [Literature on the Cultural Dialogue-2: International Scientific Conference Studies]. Rostov-on-Don, 242–248. [in Russian].

5. Chernenko, I. A. (2010). *Patrik Zyuskind o bozhestvennom, tvorcheskom i slishkom chelovecheskom* [Patrick Suskind about the Divine, the Creative and Too Much Human Nature]. *Voprosy literatury* [Questions of Literature]. № 4. 260–282. [in Russian].

6. Chumakov, S. N. (2014). *Mifologicheskiye analogii v romane P. Zyuskinda "Parfumer"* [Mythological analogies in P. Zuskin's novel "Perfume"]. *Nauchnyy zhurnal KubGAU* [Scientific journal KubGAU]. №102(08). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mifologicheskie-analogii-v-romane-p-zyuskinda-parfumer> (Last accessed: 20.05.2019) [in Russian].

7. Yazykova, I. (2001). *Tayemnytsya hrystyyanskykh symboliv* [The Mystery of Christian Symbols]. *Tviy Blagovisnyk*. № 1–4. URL: <https://propovidnyk.com.ua/tayemny-tsya-hry-sty-yans-ky-h-sy-mvoliv/> (Last accessed: 20.05.2019) [in Ukrainian].

8. *Chistota i nechistota ritualnyye*. (1999) [The ritual purity and the ritual impurity]. *Elektronnaya yevreyskaya biblioteka* [Electronic Jewish Library]. URL: <http://eleven.co.il/judaism/commandments-and-precepts/14689/> (Last accessed: 20.05.2019) [in Russian].

9. Men', A. (1989) *Grekhopadeniye (Prolog knigi Bytiya)* [The Fall of Man (Prologue to the Genesis)]. URL: http://yakov.works/library/13_m/myen/00104.html (Last accessed: 20.05.2019) [in Russian].

10. Syrov, N. (2017) *Obonyaniye v Biblii: zapakh smerti i blagoukhaniye Boga* [Smelling in the Bible: the Smell of the Death and the God's Redolence]. URL: <http://ruskatolik.rf/obonyanie-v-biblii/> (Last accessed: 20.05.2019) [in Russian].

L. M. Ostapenko

Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Slavic Philology, Comparative Studies and Translation of the Nizhyn Mykola Gogol State University
e-mail: milost-jan@gmail.com

Biblical Code in Novel "Perfume" by Patric Suskind. Part III. The Redolence of Spirit

The author analyzes the biblical code of novel "Perfume" written by Patric Suskind, suggests that the one of the possible codes of novel interpretation is biblical, pays special attention to the analysis of a large number of marked and unmarked allusions to the Bible, foremost on semantics of aromas and their functions in the text, and basing on the conducted research proves that the free use of themes and images of the Old and New Testaments in the novel images can be considered as one of the fundamental principles of author's strategy. It is sent to the exposure of man as a potential creator and refutation of spiritual sense of culture.

Key words: the Bible, Patric Suskind, "Perfume", allusion, aromas.